

**Уманський національний університет садівництва
факультет лісового і садово-паркового господарства
кафедра лісового господарства**

Назва курсу	Еколого-орієнтоване ведення лісового господарства
Викладачі	Іщук Галина Петрівна
Профайл викладачів	https://forestry.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/ishhuk-galina-petrivna.html
Контактний тел.	+38 (04744) 3-43-79
E-mail:	forestry@udau.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	
Консультації	Щосереди з 15.00. по 16.00 в ауд. 105 корпус № 3

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Еколого-орієнтоване ведення лісового господарства» є складовою частиною цілісного процесу вирощування та використання лісу, здійснення якого потребує узгодження екологічних, соціальних і економічних аспектів лісівничих заходів. Гармонійне поєднання цих підходів є особливо актуальним з точки зору сталого ведення лісового господарства в Україні, яке базується на принципах екологічно орієнтованого лісівництва.

Для сучасного процесу поновлення, створення і вирощування лісу характерним є зростання уваги до екологічних аспектів створення лісових ценозів, теоретичною основою яких є типологія лісу. Вона розкриває сутність формування, структури та функціонування корінних типів лісу, які є цільовими, враховуючи сьогоденну роль лісових екосистем для України.

2. Мета та цілі курсу

Метою дисципліни є розкриття теоретичного змісту екологічних основ відтворення лісових біоценозів в різних ґрунтово-кліматичних умовах з врахуванням сучасних досягнень лісокультурної практики та екологічно орієнтоване ведення лісового господарства.

Дисципліна «Еколого-орієнтоване ведення лісового господарства» включає комплекс спеціальних прикладних положень, їх теоретичне обґрунтування, аналіз існуючих та перспективних технологій створення, формування і вирощування лісових ценозів, проблемні аспекти лісовідновлення, шляхи їх подолання та ведення лісового господарства на засадах екологічно орієнтованого лісівництва.

Дисципліна базується на низці фундаментальних та спеціальних дисциплін, серед яких екологія, лісознавство, лісівництво, ботаніка, дендрологія, ґрунтознавство лісові культури та ряд інших.

Головними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування у здобувачів фахової програми ґрунтовних теоретичних знань з екологічних основ лісовідновлення і лісорозведення;
- набуття майбутніми фахівцями необхідних практичних умінь використання теоретичних знань для вирішення управлінських проєктних і виробничих завдань з відтворення лісових біоценозів з урахуванням принципів екологічно-орієнтованого лісівництва.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні наукові задачі та проблеми, включно з прийняттям рішень щодо відбору даних та вибору методів досліджень для вивчення лісових біогеоценозів (відповідно до спеціалізації) у різних просторово-часових масштабах із використанням комплексу міждисциплінарних даних, в умовах глобальних змін навколишнього середовища.

Загальні компетентності. Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях; Здатність виявляти, отримувати й аналізувати інформацію з різних джерел, організовувати та керувати інформацією.

Фахові компетентності. Здатність формулювати наукову проблему, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики; вміння формалізувати фахові прикладні задачі в галузі лісового господарства, алгоритмізувати їх.

Програмні результати навчання. Мати здатність діяти соціально свідомо і відповідально на основі етичних мотивів, приймати обґрунтовані рішення, саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень, мотивувати співробітників та рухатися до спільної мети.

3. Формат курсу

Основним форматом курсу є очний/дистанційний з використанням навчальної платформи для дистанційного навчання MOODLE.

В рамках вивчення дисципліни «Еколого-орієнтоване ведення лісового господарства» передбачено проведення:

- лекцій. Викладання лекцій, що передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою. Для проведення лекцій планується використання мультимедійного комплексу для наочного відображення представленого матеріалу;
- практичні заняття. На практичних заняттях планується оволодіння здобувачем основними методами поліпшення видового складу, декоративності та біологічної стійкості лісових насаджень штучного походження. Практичні заняття спрямовані на досягнення завершального етапу процесу пізнання. Вони сприяють формуванню умінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретного розділу, теми. На практичних заняттях розглядаються та розв'язуються задачі з наближених до реальних ситуацій.
- самостійна робота студентів запланована у вигляді індивідуальних завдань для кожного здобувача у вигляді рефератів, тестів, тощо.

4. Результати навчання

В результаті вивчення даного курсу здобувач повинен

знати:

- основи екології та еволюції штучних лісових ценозів;
- лісокультурне лісівниче та екологічне групування насаджень;
- особливості та закономірності розвитку насаджень та методи його регулювання;

- екологічні основи відтворення і вирощування насаджень та особливості їх використання в різних ґрунтово-кліматичних зонах;
- екологічні особливості відтворення деревостанів корінних типів лісу і лісорозведення на нелісових землях;

вміти:

- визначити періоди розвитку та формування штучних і природних насаджень;
- оцінювати екологічну та лісівничу доцільність тих чи інших лісокультурних методів, способів і заходів
- розробляти науково-обґрунтовані типи лісових культур з урахуванням принципів екологічно-орієнтованого лісівництва;
- проводити контролювати та оцінювати ефективність екологічно-орієнтованих лісокультурних заходів з відновлення і вирощування лісових насаджень різного цільового призначення.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
К-сть годин	8	8	74

6. Ознаки курсу

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2021	2	лісове господарство	2-й, доктор філософії	в

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Персональний комп'ютер, загальноживані комп'ютерні програми і операційні системи, проектор

8. Політики курсу

Під час підготовки рефератів, до практичних занять та самостійної роботи, проведення контрольних заходів студенти повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу доброчесності Уманського НУС.

9. Схема курсу

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Екологічні засади поновлення лісу, організаційні підходи та основи напрямки вдосконалення відтворення лісових ресурсів на засадах БОЛ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Теоретичні основи ведення екологічно орієнтованого лісового господарства в Україні (2 години).

Тема 2. Теоретичні основи генезису та формування лісових біоценозів (1 години).

Тема 3. Концептуальні основи та теоретичні положення лісовідновлення і лісорозведення на засадах екологічно орієнтованого лісівництва (1 години).

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Організаційні підходи та основи напрямки вдосконалення рубань головного користування на засадах екологічно орієнтованого лісівництва (2 години).

Тема 5. Загальні та зональні вимоги до лісівничо-екологічних методів і прийомів ведення лісового господарства (2 години).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі:				усього	у тому числі:			
		л	пр.	інд.	с.р.		л	пр.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Теоретичні основи ведення екологічно орієнтованого лісового господарства в Україні	17	1	1	-	15	18	2	2	-	16
Тема 2. Теоретичні основи генезису та формування лісових біоценозів	18	2	1	-	15	18			-	16
Тема 3. Концептуальні основи та теоретичні положення лісовідновлення і лісорозведення на засадах екологічно орієнтованого лісівництва	17	1	2		14	16				16
Разом за змістовим модулем 1.	52	4	4	-	44	52	2	2	-	48
Тема 4. Організаційні підходи та основи напрямки вдосконалення рубань головного користування на засадах екологічно орієнтованого лісівництва	19	2	2	-	15	20	2		-	16
Тема 5. Загальні та зональні вимоги до лісівничо-екологічних методів і прийомів ведення лісового господарства	19	2	2	-	15	20	2	2	-	18
Разом за змістовний модулем 2	38	4	4	-	30	40	2	2	-	34
Разом	90	8	8	-	74	90	4	4	-	82

Перелік тем лекцій з питаннями, які розглядаються

Змістовний модуль 1.

Лекція 1.

Роль і значення лісовідновлення та лісорозведення на засадах ЕОЛ в сучасній парадигмі розширеного відтворення лісових ресурсів

1. Роль та значення екологічно орієнтованого лісовідновлення і лісорозведення в розширеному відтворенні лісових ресурсів.
2. Методи розширеного відтворення лісових ресурсів та їх екологічна оцінка.

Лекція 2

. Теоретичні основи генезису та формування лісових біоценозів

1. Етапи розвитку і формування лісостанів.
2. Основні рушійні протиріччя у розвитку лісостану.
3. Категорії і причини лісозмін.

Лекція 3.

Концептуальні основи та теоретичні положення лісовідновлення і лісорозведення на засадах екологічно орієнтованого лісівництва

1. Загальні - теоретичні положення лісовідновлення і лісорозведення на засадах ЕОЛ.
2. Специфічні положення концепції лісовідновлення і лісорозведення на засадах ЕОЛ.

Змістовний модуль 2.

Лекція 4.

Організаційні підходи та основи напрямки вдосконалення лісовідновлення і лісорозведення на засадах екологічно орієнтованого лісівництва

1. Загальні підходи відтворення лісових ресурсів на засадах ЕОЛ .
2. Класифікація лісокультурних площ на засадах ЕОЛ як основа для визначення методу заліснення та режиму вирощування і формування деревостанів.

Лекція 5.

Загальні підходи та зональні особливості відтворення лісових ресурсів на різних лісокультурних площах

1. Загальні положення та зональні цілі екологічно орієнтованого лісовідновлення і лісорозведення.
2. Загальні та зональні вимоги до лісівничо екологічних методів і прийомів розширеного відтворення лісових ресурсів.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість год.	
		денна форма	заочна форма
1	ЗМ 1. Основні положення та методики оцінки екологічних факторів розвитку і формування лісового біогеоценозу	1	-
2	ЗМ 1. Групування земель лісокультурного фонду. Оцінка їх екологічних і лісівничих особливостей	1	-
3	ЗМ 1. Моделювання диференційованих шляхів лісовідновлення і лісорозведення для окремих груп лісокультурних площ в різних ґрунтово-кліматичних зонах	2	2
4	ЗМ 2. Розробка екологічно орієнтованих технологій заліснення різних земель лісокультурного фонду та їх лісівниче обґрунтування	2	2
5	ЗМ 2. Розрахунок собівартості лісовідновлення і лісорозведення за різними екологічно орієнтованими технологіями	2	-
	Всього	8	4

10. Система оцінювання та вимоги

Навчальна дисципліна передбачає залік, де нижче описано критерії та шкала оцінювання знань і умінь студентів, розподіл балів, що

присвоюються студентами за різні види робіт.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться по закінченні навчального семестру з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі. Підсумковий контроль проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу

Шкала оцінювання навчальної діяльності студентів

Модуль 1					Сума
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2		100
T1	T2	T3	T4	T5	
Пр. 1 – 5б Ср.1, 2 – 10б.	Пр. 2 – 5б Ср.3, 4 – 10б.	Пр. 3 – 10б. Ср.5, 6 – 10б.	Пр. 4 – 10 б. Ср.7, 8,9 – 15б.	Пр. 5 – 10б. Ср.10, 11 12 – 15б.	
15б.	15б	20б	25б.	25б.	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Основна

1. Програма дій “Порядок денний на XXI століття” / переклад з англійської: ВГО “Україна, Порядок денний на XXI століття”. – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
2. Лесное хозяйство на рубеже XXI века. – М.: Экология, 1991. – 333 с.
3. Матеріали 3-ї Міжнародної конференції з питань захисту лісів у Європі (Лісабон, 2-4 червня, 1998 р.). – Держкомлісгосп України. - 29 с.

4. Лісове господарство України. ДКЛГ України. К.: Видавничий дім „ЕКО-інформ”, 2005. – 48 с.
5. Концепція реформування та розвитку лісового господарства України. Лісовий і мисливський журнал. – 2005. – №4. – с., 3-5.
6. Савущик М.П., Попов М.Ю. До проблеми оптимізації лісистості в Україні /Науковий вісник НАУ. Зб. наукових праць. – Вип. 70. – Лісові культури. - К.: НАУ. – 2004. – С. 30–37.
7. Лісове господарство України. / Під. ред. М.М. Ведмідя. – К.: Держкомлісгосп України. – 2003. – С. 6.
8. Голубець М.А. Сучасні проблеми лісознавства, лісівництва та лісового господарства / Наукові праці ЛАНУ. – Львів: НУ „Львівська Політехніка”. – 2003. Вип. 2. – С. 20–26.
9. Программа действий. Повестка дня на 21 век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро. – Женева: Центр «За наше будущее». - 1993. – 70 с.
10. Маурер В.М., Колодій Ю.О. Лісовідновлення на засадах екологічно орієнтованого лісівництва як основа біологічної стійкості лісів // Науковий вісник НАУ. Зб. наукових праць. – Захист лісу. - К.: НАУ. – 2005. – Вип. 83 – С. 52–58.
11. Науковий звіт кафедри лісових культур по темі: ”Наукові та технологічні основи лісовідновлення та лісорозведення в Україні на засадах екологічно орієнтованого лісівництва ” за 2004 р. – К.: НАУ, с.
12. Науковий звіт кафедри лісових культур по темі: ”Наукові та технологічні основи лісовідновлення та лісорозведення в Україні на засадах екологічно орієнтованого лісівництва ” за 2005 р. – К.: НАУ, с.
13. Екологічні проблеми Карпатського регіону./ Праці Наукового товариства ім. Шевченка, Т.ХІІ. – Львів, 2003433с.

Додаткова

1. Усцький І.М., Ткачук В.І., Шкудор В.Д. Динаміка стану соснових насаджень Західного Полісся та ефективність заходів щодо його покращення // Лісівництво і агролісомеліорація. – Харків: – 2004. Вип. 106. – С. 123–131.
2. Кальной П.Г., Маурер В.М., К вопросу о причинах усыхания дуба черешчатого в зеленой зоне г. Киева // Лесной журнал. – 1978. - №5.- 4 с.
3. Молотков П.І. Нові матеріали про всихання рівнинних насаджень // Питання екології гірських лісів Карпат. – К.: Держсільгоспвидав, 1963. – Т. 3. – С. 39–56.
4. Молчанов А.А. Причины ухудшения состояния дубрав // О мерах по улучшению состояния дубрав в европейской части РСФСР. – Пушкино. – 1972. – С.94–99.
5. Шинкаренко И.Б. О некоторых причинах притупления и усыхания молодняков сосны в Изюмском бору // Лесоводство и агомелиорация. – К.: Урожай, 1968. – Вып.14. – С.46–56.

13. Інформаційні ресурси:

1. Enpi East Fleg : веб-сайт. URL: <http://www.enpi-fleg.org>
2. Forest. Ru справочник российских лесов : веб-сайт. URL: <http://www.forest.ru>
3. Полная энциклопедия справочник для студентов : веб-сайт. URL www.polnaja-jenciklopedija.ru
4. Stiftung Unternehmen Wlad : веб-сайт. URL Deutscher Forstverein e.V. : веб-сайт. URL <http://www.forstverein.de/>